

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 108/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. mája 2014 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť mal. Š. V. a mal. J. V., zastúpených zákonnou zástupkyňou B. V., zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Radlinského 1718, Dolný Kubín, vo veci namietaného porušenia ich základného práva podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 8 Er/182/2009-212 z 5. decembra 2013 v časti výroku, ktorým zamietol ich námietky z 13. apríla 2010 (doručené súdnemu exekútorovi 30. apríla 2010) proti exekúcii sp. zn. Ex 21/09 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo mal. Š. V. a mal. J. V., zastúpených zákonnou zástupkyňou B. V., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 8 Er/182/2009-212 z 5. decembra 2013 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Dolný Kubín č. k. 8 Er/182/2009-212 z 5. decembra 2013 v časti výroku, ktorým zamietol námietky povinných v 2. rade a 3. rade

z 13. apríla 2010 proti exekúcii sp. zn. Ex 21/09, doručené súdnemu exekútorovi 30. apríla 2010 z r u š u j e a v e c s a v r a c i a Okresnému súdu Dolný Kubín na ďalšie konanie.

3. Okresný súd Dolný Kubín je p o v i n n ý uhradiť mal. Š. V. a mal. J. V., zastúpených zákonnou zástupkyňou B. V., trovy konania v sume 500,46 € na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. Jozefa Poláka do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 108/2014-11 z 5. marca 2014 prijal na ďalšie konanie sťažnosť mal. Š. V. a mal. J. V., zastúpených zákonnou zástupkyňou B. V. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietajú porušenie základného práva podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) č. k. 8 Er/182/2009-212 z 5. decembra 2013 v časti výroku, ktorým zamietol ich námietky z 13. apríla 2010 (doručené súdnemu exekútorovi 30. apríla 2010) proti exekúcii sp. zn. Ex 21/09 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“).

2. Sťažovatelia vystupovali ako odporcovia v 2. rade (neskôr označení ako odporcovia v 2. a 3. rade) v konaní vedenom na Okresnom súde Ružomberok (ďalej len „okresný súd 1“) pod sp. zn. 8 Cb/62/2007, v ktorom sa navrhovateľ domáhal zaplataenia sumy vo výške 107 343 Sk s prísl. a svoj nárok odôvodnil existenciou zmluvy o dielo, na základe ktorej fakturoval právnenému predchodcovi odporcov v 1. a 2. rade J. L. práce faktúrou č. 96032 z 30. októbra 1996 spolu v sume 107 343 Sk. Okresný súd 1 rozsudkom z

12. novembra 2007 návrhu navrhovateľa vyhovela a zaviazala odporcov v 1. a v 2. rade spoločne a nerozdielne zaplatiť navrhovateľovi sumu 107 343 Sk s prisl. a náhradu trov konania vo výške 25 153,60 Sk. Na odvolanie odporcov Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 13 Cob/29/2008 z 28. januára 2009 potvrdil prvostupňový rozsudok a opravil okruh odporcov v 1., 2. a 3. rade a zaviazal ich zaplatiť navrhovateľovi sumu 3 563,13 € spoločne a nerozdielne a trovy prvostupňového a odvolacieho konania spolu v sume 1 217,23 €, každého z nich do výšky ceny nadobudnutého podielu dedičstva po J. L., ktorý zomrel... Odvolacie rozhodnutie v spojení s prvostupňovým rozhodnutím sa stalo právoplatným 24. marca 2009 a vykonateľným 28. marca 2009.

3. Dňa 12. apríla 2010 bolo sťažovateľom doručené upovedomenie o začatí exekúcie súdneho exekútora Mgr. Bc. Martina Čekana (Exekútorický úrad Bánovce nad Bebravou) pod sp. zn. Ex 21/09, proti ktorému podali sťažovatelia námietky, v ktorých namietali neprípustnosť a nezákonnosť exekúcie z dôvodu

(i) rozporu s ustanovením § 470 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ich zodpovednosť za dlhy poručiteľa je limitovaná do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. Doteraz povinní v 2. a 3. rade na celkovú úhradu dlhov poručiteľa uhradili spolu sumu 21 423 089 Sk, pričom hodnota nadobudnutého dedičstva bola podľa právoplatného rozhodnutia okresného súdu 1 určená sumou 19 343 640,17 Sk, a

(ii) uplynutia premlčacej lehoty podľa § 408 ods. 2 Obchodného zákonníka. V tejto súvislosti sťažovatelia uviedli, že zo základného konania (pozri bod 2) je zrejmé, že jeho predmetom boli práva a nároky oprávneného z obchodno-závazkových vzťahov a splatnosť nároku uplatneného v základnom konaní nastala 6. novembra 1996 (splatnosť faktúry). Vzhľadom na všeobecné obmedzenie plynutia a dĺžky premlčacej doby v obchodnoprávných vzťahoch (§ 408 Obchodného zákonníka) teda maximálna 10-ročná premlčacia doba uplynula v priebehu základného konania, a preto na takéto prípady je potrebné aplikovať § 408 ods. 2 Obchodného zákonníka, z ktorého vyplýva, že ak bolo právo právoplatne priznané v súdnom alebo rozhodcovskom konaní neskôr ako tri mesiace pred uplynutím premlčacej doby alebo po jej uplynutí, možno rozhodnutie súdne vykonať, ak sa konanie o jeho výkone začalo do troch mesiacov odo dňa, keď sa mohlo začať. Keďže konanie o výkone rozhodnutia sa nezačalo do 3 mesiacov odo dňa, keď sa mohlo začať

(exekučné konanie sa začalo 2. júla 2009), sťažovatelia namietli premlčanie. Z uvedených dôvodov nemožno rozhodnutie, ktoré je exekučným titulom, vykonať.

4. Okresný súd v poradí prvým rozhodnutím z 19. júla 2010 vyhlásil exekúciu za neprípustnú, zastavil ju a sťažovateľom priznal náhradu trov konania. Svoje rozhodnutie odôvodnil v podstate tým, že exekučný titul, rozsudok okresného súdu 1 sp. zn. 8 Cb/62/2007 z 12. novembra 2007 v spojení s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 13 Cob/29/2008 z 28. januára 2009 nadobudol právoplatnosť 24. marca 2009 a vykonateľnosť 28. marca 2009. Exekučným titulom sú práva a nároky pochádzajúce z obchodno-záväzkových vzťahov a vymáhaná pohľadávka pochádza z nezaplatenej faktúry č. 96023 z 30. októbra 1996, ktorá sa stala splatnou 15. novembra 1996. Predmetné exekučné konanie začalo dňom doručenia návrhu na začatie exekúcie súdnemu exekútorovi Mgr. Bc. Martinovi Čekanovi, t. j. 2. júlom 2010. Keďže vymáhaná pohľadávka sa stala splatnou 15. novembra 1996, absolútna premlčacia doba uplynula 15. novembra 2006. Hoci absolútna premlčacia doba uplynula počas súdneho konania, v ktorom bol priznaný exekučný titul, oprávnený mal aj po tejto dobe možnosť začať súdny výkon rozhodnutia, a to až do 3 mesiacov odo dňa vykonateľnosti exekučného titulu. Exekučný titul sa stal vykonateľným 28. marca 2009, posledný deň, kedy mohol začať výkon tohto rozhodnutia, teda uplynul po troch mesiacoch odo dňa vykonateľnosti exekučného titulu, teda 28. júna 2009. Po tomto dátume už výkon rozhodnutia začať nemohol. Predmetné exekučné konanie začalo až 2. júla 2009, teda v čase, keď už výkon rozhodnutia začať nemohol.

Na odvolanie oprávneného krajský súd v poradí prvým rozhodnutím sp. zn. 6 CoE/19/2012 z 30. apríla 2012 uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom krajský súd nariadil okresnému súdu v danej veci doplniť dokazovanie. Okresný súd po doplnení dokazovania opätovne rozhodol tak, že vyhlásil exekúciu za neprípustnú, túto zastavil a sťažovateľom priznal trovy konania.

Oprávnený sa proti tomuto rozhodnutiu okresného súdu odvolal, pričom predovšetkým namietal nesprávnosť vyhodnotenia právneho stavu prvostupňovým súdom v otázke premlčania nároku, ktoré podľa názoru oprávneného nepodlieha režimu

Obchodného zákonníka (§ 408 ods. 2), ale režimu Občianskeho zákonníka, konkrétne § 110 ods. 1 a nasl. (teda právo priznané právoplatným rozhodnutím súdu sa premlčuje za desať rokov odo dňa, keď sa malo podľa rozhodnutia plniť). Sťažovatelia sa k podanému odvolaniu vyjadrili tak, že charakter nároku, ktorý bol uplatnený v základnom konaní ako nárok obchodnoprávny, sa nemení tým, že pôvodný odporca zomrel a do jeho práv vstúpili jeho právni nástupcovia. Charakter záväzkového vzťahu a jeho povaha je daná okamihom jeho vzniku. Skutočnosť, že právni nástupcovia poručiťa vstúpili do konania na základe ustanovení noriem občianskeho práva, nemá za následok zmenu charakteru či právnej povahy uplatneného peňažného nároku.

Krajský súd – dajúc za pravdu argumentácii oprávneného – uznesením sp. zn. 6 CoE/74/2012 z 31. marca 2013 opätovne zrušil uznesenie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V podstatnom uviedol: *„Zo spisového materiálu Okresného súdu Ružomberok sp. zn. 8 Cb/62/2007 (ktorý je pripojený k predmetnému exekučnému spisu) vyplýva, že odporcom 1/, 2/, 3/ (v exekučnom konaní označení ako povinní) bola uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi (v exekučnom konaní označený ako oprávnený) sumu 3.563,13 eur s príslušenstvom (vymáhaná pohľadávka) na tom skutkovom a právnom základe, že ako právni nástupcovia a zároveň dedičia po pôvodnom odporcovi (J. L., živnostník podnikajúci pod obchodným menom J. L...) zodpovedajú za dlhy, ktoré na nich prešli smrťou poručiťa J. L. Pokiaľ J. L. žil a bolo proti nemu vedené konanie na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 8 Cb/62/2007 (pôvodne pod sp. zn. Cb 51/1997), nemožno namietat', že medzi ním a navrhovateľom (STAVMONT-V, s. r. o.) išlo o vzťah obchodno-právny. Po jeho smrti a po vstupe jeho právnych nástupcov a zároveň dedičov do konania, sa ich vzťah k navrhovateľovi posudzoval už podľa ust. § 470 ods. 1 OZ. Označené ustanovenie totiž upravuje zodpovednosť dedičov za poručiťove dlhy a nie prechod dlhov poručiťa na dedičov. Nakoľko vzťah dedičov k navrhovateľovi ako veriteľovi poručiťa je vzťahom zodpovednostným a je osobitne upravený v OZ (§ 470 ods. 1), nemožno podľa názoru odvolacieho súdu aplikovať na daný prípad premlčanie judikovanej pohľadávky podľa ust. § 408 ods. 2 ObZ. Pokiaľ teda okresný súd napadnutým uznesením vyhlásil exekúciu za neprípustnú a zastavil ju len z dôvodu premlčania judikovanej pohľadávky oprávneného, vychádzajúc pritom z ust. § 408 ods. 2 ObZ, ktorý názor nepovažoval*

odvolací súd za správny (v zmysle argumentov uvedených vyššie), odvolací súd napadnuté uznesenie podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. zrušil a podľa § 221 ods. 2 O. s. p. vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie...“

Okresný súd následne uznesením vyššieho súdneho úradníka č. k. 8 Er 182/2009-190 zo 16. mája 2013 návrh povinného v 1. rade na zastavenie exekúcie zamietol a vo výroku II. námietky sťažovateľov z 13. apríla 2010 proti exekúcii sp. zn. EX 21/09 zamietol. Na odvolanie sťažovateľov (spochybniac najmä otázku posudzovania premlčania podľa Občianskeho zákonníka) okresný súd v poradí ostatným – napadnutým rozhodnutím z 5. decembra 2013 návrh povinného v 1. rade na zastavenie exekúcie zamietol (tento výrok nie je predmetom posudzovania ústavným súdom, pozn.) a námietky sťažovateľov z 13. apríla 2010 proti exekúcii sp. zn. EX 21/09 zamietol.

5. Sťažovatelia v rozsahu dôvodov uvedených v bode 3(i) a 3(ii) nesúhlasia s právnymi závermi okresného súdu, uvádzajú porušenie v bode 1 uvedených práv poukazujúc predovšetkým na extrémny nesúlad všeobecným súdom vyslovených právnych záverov s obsahom na vec sa vzťahujúcej kogentnej právnej úpravy, na arbitrárnosť, na prepiaty formalizmus a porušenie princípov spravodlivosti. Sťažovatelia sú toho názoru, *„že v posudzovanom prípade je výklad ustanovenia § 470 ods. 1 OZ ktorý predostrel sud prvého stupňa vo svojom rozhodnutí a tiež odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení nesprávnym výkladom, nakoľko v odôvodnení samotného exekučného titulu, ktorým je v posudzovanom prípade rozsudok Okresného súdu... zo dňa 12. 11. 2007 sú ako právny dôvod vzniku pohľadávky citované ustanovenia Obchodného zákonníka a to konkrétne na str. 3 odôvodnenia ust. § 536 - ust. § 537 Obch. zák. ako nezaplatená cena za vykonané dielo“.*

6. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd takto vo veci rozhodol:

„1.Uznesením Okresného súdu... sp. zn. 8 Er/182//2009-212 zo dňa 05. 12. 2013 bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 46 Ústavy... a... právo sťažovateľov podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru...“

2. *Ústavný súd... zrušuje uznesenie Okresného súdu... sp. zn. 8 Er/182//2009-212 zo dňa 05. 12. 2013, ktorým súd vo výroku II/ námietky sťažovateľov... zo dňa 13. 04. 2010 proti exekúcií sp. zn. EX 21/09 zamietol, a vec vracia Okresnému súdu v Dolnom Kubíne na ďalšie konanie.*

3. *Zároveň sťažovatelia žiadajú priznať náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 333,46 € a túto poukázať ich právnemu zástupcovi na účet vedený...“*

7. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 26. marca 2013 vyjadril predseda okresného súdu, ktorý k otázke namietaného premlčania v podstatnom uviedol, že v tomto ohľade bol okresný súd viazaný právnym názorom vysloveným odvolacím súdom.

8. Právny zástupca sťažovateľov v reakcii na vyjadrenie predsedu okresného súdu nesúhlasiac s jeho názormi zotrval na dôvodoch uvedených v sťažnosti.

9. Účastníci zároveň uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní. V súlade so súhlasom účastníkov konania ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

12. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým ako „pánom zákonov“ prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

13. Arbitrárne rozhodnutie všeobecných súdov znamená najmä (i) extrémny nesúlad právnych záverov s vykonanými skutkovými a právnymi zisteniami, (ii) interpretáciu, ktorá je v extrémnom nesúlade s obsahom právnej praxe (odklon od ustálenej judikatúry bez toho, aby boli dostatočne uvedené dôvody, na základe ktorých súd odmietol stabilizovanú výkladovú prax), (iii) nerešpektovanie kogentnej normy (interpretáciu), ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, ako aj (iv) hodnotenie dôkazov vykonaných bez akéhokoľvek akceptovateľného racionálneho základu tak, že z nich pri žiadnej možnej interpretácii nevyplývajú prijaté skutkové závery.

14. Z pohľadu ústavnoprávneho treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií.

15. Označené porušenie niektorej z noriem jednoduchého práva v dôsledku svojvôle alebo v dôsledku interpretácie, ktorá je v extenzívnom rozpore s princípmi spravodlivosti, mohlo byť spôsobilé zasiahnuť do označených práv sťažovateľov, pretože uvedené závery (body 12 až 14) sa v celom rozsahu uplatňujú aj v nútenom výkone súdnych a iných rozhodnutí, ktorý tvorí osobitný druh civilného procesu patriaci do právomoci všeobecných súdov a orgánov určených osobitným zákonom. Nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa Exekučného poriadku je podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 21/00, I. ÚS 5/00, II. ÚS 143/02) súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Preto pri postupe všeobecných súdov treba dbať na to, aby zabezpečili taký prístup k súdnej ochrane v exekučnom konaní, ktorý nie je diskriminačný bez primeraných a objektívne zdôvodniteľných okolností, ktoré vyplývajú priamo zo zákona.

16. Krajský súd vo svojom rozhodnutí (bod 4) interpretoval vzniknutú situáciu takto: *„Pokiaľ J. L. žil a bolo proti nemu vedené konanie na Okresnom súde Ružomberok pod sp. zn. 8 Cb/62/2007 (pôvodne pod sp. zn. Cb 51/1997), nemožno namietat, že medzi ním a navrhovateľom (STAVMONT-V, s. r. o.) išlo o vzťah obchodno-právny. Po jeho smrti a po vstupe jeho právnych nástupcov a zároveň dedičov do konania, sa ich vzťah k navrhovateľovi posudzoval už podľa ust. § 470 ods. 1 OZ. Označené ustanovenie totiž upravuje zodpovednosť dedičov za porúčiteľove dlhy a nie prechod dlhov porúčiteľa*

na dedičov. Nakoľko vzťah dedičov k navrhovateľovi ako veriteľovi poručiť je vzťahom zodpovednostným a je osobitne upravený v OZ (§ 470 ods. 1), nemožno podľa názoru odvolacieho súdu aplikovať na daný prípad premlčanie judikovanej pohľadávky podľa ust. § 408 ods. 2 ObZ.“

17. Právny záver okresného súdu (i keď treba zároveň uviesť, že primárne a zaväzujúco tento právny záver vyslovil odvolací – krajský súd, pozn.) o posúdení premlčania (v súvislosti s vecou tvoriacou exekučný titul) podľa Občianskeho zákonníka a nie podľa Obchodného zákonníka je podľa názoru ústavného súdu v extrémnom nesúlade s princípom spravodlivosti, ale aj so zaužívanou interpretáciou príslušných hmotnoprávných predpisov, ako aj nepochopením prípadného zodpovednostného vzťahu dedičov za dlhy poručiť na základe súdneho rozhodnutia, a to bez ohľadu na to, či tento zodpovednostný vzťah dedičov bol alebo nebol známy už v čase súdneho rozhodnutia tvoriaceho exekučný titul. Zásadný problém právnej konštrukcie ponúknuť krajským súdom (bod 16) spočíva v tom, že právne pochybným spôsobom favorizuje inštitút zodpovednosti dedičov až do tej miery, že podstatným nie je skutočný následok univerzálnej sukcesie, t. j. že do práv a povinností právneho predchodcu vstupuje právny nástupca (treba dodať, že v medziach práv a povinností právneho predchodcu, pozn.), ale podstatným je akoby nový hmotnoprávny vzťah veriteľ a právneho nástupcu v pozícii už dlžníka, čo je nepochopením prechodu povinnosti právneho predchodcu v súvislosti s dedičskou zodpovednosťou.

18. Je totiž nesporné a nepochybné, že súdne rozhodnutie tvoriace v okolnostiach danej veci exekučný titul (rozsudok okresného súdu 1 sp. zn. 8 Cb/62/2007 z 12. novembra 2007) sa týkal zaplata sumy vo výške 107 343 Sk s prísl. od J. L. (právneho predchodcu sťažovateľov), a to na základe uzavretej zmluvy o dielo, na základe ktorej STAVMONT-V, s. r. o., fakturoval (faktúrou č. 96032 z 30. októbra 1996) J. L. (právnemu predchodcovi sťažovateľov) práce spolu v sume 107 343 Sk. Predmetný právny vzťah všeobecné súdy (okresný súd 1 explicitne a krajský súd implicitne) posúdili ako obchodno-záväzkový, čo vyjadrili aj citáciou na vec sa vzťahujúcich zákonných ustanovení § 261 ods. 1 a § 536 a nasl. Obchodného zákonníka. Realizovať takýto exekučný titul je podľa názoru ústavného súdu možné iba v súlade so skutočnými hmotnoprávnymi pomermi a všetkými dôsledkami z

toho vyplývajúcimi. V tejto súvislosti sa žiada dodať, že sťažovatelia boli v rámci súdneho rozhodnutia tvoriaceho exekučný titul vecne neúspešní nie pre ich „dedičskú zodpovednosť“ (a keď, tak len z pohľadu procesných práv, pozn.), ale z dôvodu, že zaplatenie žalovanej istiny s príslušenstvom vyplynulo s uzavretej obchodnoprávnej zmluvy ich poručiteľa a firmy STAVMONT-V, s. r. o.

19. Treba dať preto za pravdu právnomu záveru okresného súdu vyslovenému v jeho prvom rozhodnutí z 19. júla 2010 (bod 4), keď uviedol, že v okolnostiach danej veci sú exekučným titulom práva a nároky pochádzajúce z obchodno-záväzkových vzťahov. Na uvedenú skutočnosť opakovane poukazovali tiež sťažovatelia (*„... právna povaha záväzkového vzťahu je daná pri jeho vzniku, pričom práva a povinnosti zo záväzkového právneho vzťahu sa nemienia ani prevodom alebo prechodom týchto práv alebo povinností na inú osobu... Sukcesia dedičov je univerzálna. Dedičia, ak dedičstvo neodmietnu, vstupujú do všetkých záväzkov poručiteľa bez ohľadu na ich povahu. Neexistuje žiadna právna skutočnosť (okrem dohody strán), s ktorou by zákon spájal zmenu právnej povahy záväzku.“*).

20. Na dokreslenie dôsledkov očividne nesprávnej ostatnej interpretácie okresného (krajského) súdu ústavný súd predostiera, že k univerzálnej sukcesii podobnej danej veci môže dôjsť nielen pred začatím, ale aj po začatí exekučného konania (pozri § 37 ods. 3 Exekučného poriadku), pričom takáto „dedičská zodpovednosť“ už predsa nijako nemôže meniť právne závery vyslovené v samotnom exekučnom titule. Ak by preto mal byť sťažovateľmi napádaný ostatný právny záver okresného (krajského) súdu správny, vznikla by paradoxná situácia, kedy by podobné prípady boli posudzované zásadne rozdielne. Ak by poručiteľ zomrel pred začatím exekučného konania, potom by v okolnostiach danej veci spor premlčaný nebol, a ak by zomrel po začatí exekučného konania, potom by v okolnostiach danej veci spor už premlčaným bol. Ústavne konformným sa preto javí právny názor, podľa ktorého zmenou účastníka konania na základe univerzálnej sukcesie sa nemení povaha sporu a ani jeho právne posúdenie v merite veci.

21. Sťažovatelia v sťažnosti napádanému rozhodnutiu vytýkali tiež, že okresný súd nepostupoval dôsledne podľa § 470 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ich zodpovednosť za dlhy poručiťa je limitovaná do výšky ceny nadobudnutého dedičstva. V tejto súvislosti sťažovatelia uvádzali, že doteraz na celkovú úhradu dlhov poručiťa uhradili vyššiu sumu ako nadobudli podľa dedičstva [pozri bod 3 (i)]. Ústavný súd sa rešpektujúc zásadu vlastného sebaobmedzenia a zdržanlivosti uvedenou námietkou už nezaoberal, keďže sťažnosti vyhovel a napadnuté rozhodnutie (v dotknutej časti) zrušil pre vady uvádzané v bode 3 (ii).

22. Ústavný súd uzatvára, že ostatné právne závery všeobecných súdov (okresného súdu a krajského súdu) v otázke posúdenia premlčania spornej veci podľa Občianskeho zákonníka (hoci je nepochybné, že meritórna povaha exekučného titulu vychádza z noriem obchodno-právnych, pozn.) možno hodnotiť ako svojvoľné, opomínajúce skutočný účel relevantnej právnej normy. Ústavne nekonformným napadnutým rozhodnutím potom okresný súd porušil v bode 1 označené práva sťažovateľov, tak ako to sťažovatelia opísali v podanej sťažnosti, ktorej ústavný súd preto vyhovel.

23. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak to je možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

24. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

25. Vzhľadom na to, že napadnutým rozhodnutím okresného súdu – v časti výroku, ktorým zamietol námietky povinných v 2. rade a 3. rade z 13. apríla 2010 proti exekúcii sp. zn. Ex 21/09 doručené súdnemu exekútorovi 30. apríla 2010 – došlo k porušeniu sťažovateľmi označených práv, ústavný súd zrušil v tejto časti napadnuté rozhodnutie okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

26. Napokon ústavný súd rozhodol o náhrade trov konania úspešných sťažovateľov (bod 3 výroku nálezu). S poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde a vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov právneho zastúpenia v sume 500,46 € (3 úkony právnej služby po 131,13 €, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), 3 x paušálna náhrada hotových výdavkov (2 x v roku 2013 a 1 x v roku 2014) v sume 23,66 € a 20 % DPH v sume 83,41 €. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Milan Ľalík.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. mája 2014